

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Státnost a vnější suverenita – mezinárodní uznání

Kosova

Markéta Čubrová

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Státnost a vnější suverenita – mezinárodní uznání

Kosova

Markéta Čubrová

Vedoucí práce:

PhDr. David Šanc, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem „*Státnost a vnější suverenita, mezinárodní uznání Kosova*“ vypracovala zcela samostatně za použití pouze uvedených zdrojů.

Plzeň, duben 2018

Markéta Čubrová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Davidu Šancovi, Ph.D. za trpělivost, vedení a cenné rady a připomínky při psaní této bakalářské práce.

Obsah

1	ÚVOD	1
	ČÁST I	5
2	STÁT JAKO AKTÉR V MEZINÁRODNÍM SYSTÉMU	5
2.1	VZNIK STÁTU	5
2.2	ZNAKY STÁTNOSTI.....	6
2.2.1	<i>Státní území z hlediska mezinárodního práva</i>	6
3	VNĚJŠÍ SUVERENITA STÁTU	9
4	PROCES MEZINÁRODNÍHO UZNÁNÍ	11
4.1	FORMY UZNÁNÍ.....	13
4.2	TYPY STÁTŮ S OMEZENOU STÁTNOSTÍ	14
	ČÁST II	16
5	FORMOVÁNÍ IDENTITY KOSOVA	16
6.1	POČÁTKY ETNICKÉ ROZTRŽISTĚNOSTI.....	16
6.2	SRBSKO – ALBÁNSKÝ SPOR O KOSOVO.....	17
6.3	FORMOVÁNÍ STÁTNOSTI	18
6	CESTA K NEZÁVISLOSTI	21
6.1	PROTEKTORÁT OSN V KOSOVU	21
6.2	AHTISAARIHO PLÁN	21
6.3	VYHLÁŠENÍ NEZÁVISLOSTI KOSOVA	23
6.4	POSUDEK MEZINÁRODNÍHO SOUDNÍHO DVORA	24
7	POSTOJE MEZINÁRODNÍHO SPOLEČENSTVÍ	25
7.1	STÁTY UZNÁVAJÍCÍ NEZÁVISLOST KOSOVA	27
7.1.1	<i>Velká Británie</i>	27
7.1.2	<i>Spojené státy americké</i>	28
7.1.3	<i>Německo</i>	29
7.1.4	<i>Česká republika</i>	29
7.2	STÁTY NEUZNÁVAJÍCÍ NEZÁVISLOST KOSOVA	30
7.2.1	<i>Srbsko</i>	31
7.2.2	<i>Rusko</i>	31
7.2.3	<i>Španělsko</i>	32
7.2.4	<i>Řecko</i>	33

7.2.5	<i>Kypr</i>	34
7.2.6	<i>Rumunsko</i>	34
7.2.7	<i>Slovensko</i>	35
8	POSTAVENÍ KOSOVA V MEZINÁRODNÍM SYSTÉMU	37
8.1	CÍLE KOSOVA.....	37
8.2	ČLENSTVÍ V MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍCH.....	38
9	ZÁVĚR	41
10	SEZNAM ZDROJŮ	44
	SUMMARY	50
	PŘÍLOHA Č. 1	51

1 Úvod

Otázka vyhlášení nezávislosti Kosovského státu zůstává doposud předmětem sporů mezi mnohými aktéry. Tato oblast ležící v srdci Balkánského poloostrova byla svědkem nespočtu historických konfliktů, které měly zásadní dopad na její vývoj. Kosovo, jak jej známe dnes, si jako většina Balkánu během staletí prošlo různorodými nadvládami, které mají na svědomí kulturní i náboženskou roztržičnost poloostrova. Právě problém územní heterogenity se dá považovat za hlavní příčinu vzestupu kosovského separatismu, následovaného požadavky na větší míru územní samosprávy a dále samotným vyhlášením Kosovské republiky.

K deklaraci nezávislosti Kosovské republiky došlo 17. února 2008. Z dřívější oblasti s částečnou autonomií se tak stal stát vyhlášený jednostranně na Srbsku, které je největším oponentem uznání Kosova a nadále ho považuje za svou autonomní oblast. Doposud s Kosovem navázalo diplomatické vztahy několik desítek států, ale jeho státnost má i spoustu odpůrců. A to i navzdory rozsudku Mezinárodního soudu v Haagu, který byl vyneseno o dva roky později, dne 22. července 2010, považující vyhlášení Kosova za legální akt.

Vzhledem k tomu, že otázka uznávání nově vzniklých států je velmi širokým pojmem, který nebyl dosud jasně specifikován, bývá často využívána státy jako prostor pro prosazování zahraniční politiky. Mezinárodní právo nevyvozuje žádné jasné závěry, které by bránily státům v uznávání entit, které nesplňují základní znaky státu, nebo naopak upíraly suverénnímu ukotvení v mezinárodním prostředí těm, které se jeví jako funkční stát.

Nejednotný postoj na kosovskou otázku zaujímají členové OSN, Evropské unie i NATO, o to více je téma kontroverznější a vybízí k podrobnějšímu zkoumání. Stanoviska uznání / neuznání kosovské suverenity jsou důležitá nejen z hlediska práva národů na sebeurčení, ale mohou hrát i významnou roli v dalších sporných otázkách v mezinárodním systému týkající se neuznaných států a oblastí

se separatistickými sklony, kam v současné době patří například Katalánsko nebo Tchaj-wan.

Cílem této práce je na základě analýzy postavení Kosova v mezinárodním systému zjistit, čím je charakteristická či diskutabilní jeho vnější suverenita. K vybranému tématu mě zajímají odpovědi na níže uvedené otázky.

- Jak vznikl nárok na nezávislost Kosovské republiky?
- Které události měly vliv na vyhlášení nezávislosti Kosova?
- Jaký mohou mít tyto události vliv na přijetí či nepřijetí nezávislosti ostatními státy?
- Jaká stanoviska vůči kosovské nezávislosti státy zastávají a jaké jsou jejich argumenty?
- Jakým způsobem se Kosovo snaží získat uznání a postavení suverénního hráče na mezinárodním poli?

Text mé bakalářské práce se člení do několika kapitol, jejichž úkolem je postupné zkoumání problematiky týkající se okolností formování kosovského nacionalismu, jeho cesta k nezávislosti a následným stanoviskům států, které se ke kosovské otázce vyjádřily. V první části se věnuji pojmům spojených s tématem a jejich definicím, které jsou nezbytné pro pochopení tohoto tematického okruhu. Teoretická část je věnována státovědní oblasti, kde je postupně vysvětleno chování států od způsobů vzniku po mezinárodní uznání či neuznání. Dále jsou zde definovány základní znaky státnosti, kde se podrobněji věnuji pojmům vnitřní a vnější suverenity, a také typologie států s omezenou státností.

První část práce je členěna do tří kapitol – první se věnuje kritériím, která by měla entita vykazovat, aby mohla být považována za stát. Druhá kapitola blíže vysvětluje jedno z těchto kritérií, vnější suverenitu a její chápání, i jakým způsobem může být v praxi limitována. Třetí kapitola popisuje proces mezinárodního uznání dle různých pohledů a poukazuje na absenci pravidel, která by ho jakkoli upravovala. Na základě této části by mělo být pochopeno všeobecné

minimum týkající se fungování entit na mezinárodním poli, které může být přeneseno na případ Kosova.

Praktická část je členěna do čtyř kapitol. Je zde zohledněno formování kosovské státnosti, které poukazuje na to, jak vznikl srbský nárok na kosovské území. Dále pojednává o cestě k nezávislosti a událostech, které v režii mezinárodního společenství Kosovo před i po vyhlášení samostatnosti provázely. Úkolem těchto kapitol je čtenáři přiblížit chování Kosova v té nejobecnější rovině, zdůvodnit potřebu secese a má být jakýmsi vodítkem k pochopení postojů států, které se k nezávislosti Kosova vyjádřily. Zaměřuji se zde na klíčové události, které mohly mít přímý vliv na vytváření národní identity a vzednutí vlny nesnášenlivosti mezi jednotlivými etnickými skupinami. Záměrně zde podrobněji zohledňuji fakta, která mají dle mého názoru přímou spojitost se vznikem Kosova a mohou posloužit ke zhodnocení celkové problematiky.

Další kapitola se zabývá tím, jaké postoje zaujalo mezinárodního společenství po kosovské secesi. Obsahuje také porovnání nejčastějších argumentů států, které se k nezávislosti vyjádřily. Je zde uvedeno několik konkrétních případů států, které Kosovo uznaly či neuznaly, a důvod jejich postoje. Zároveň je zde zmíněna souvislost, která může mít dopad na rozhodování státu v otázce uznání jednostranně vyhlášeného Kosova, ačkoli ji stát oficiálně nesdělil jako podpůrný argument svého rozhodnutí.

Na základě poznatků z teoretické části zde uvádím jako příklad státy, které jsou dle mého názoru nezpochybnitelnými mocnostmi a jejich rozhodnutí v případě uznání či neuznání Kosova má na jeho roli velký dopad a mohou tím ovlivnit rozhodování ostatních států, patří sem USA, Rusko, Velká Británie a Německo. Dále mě zajímá pětice členských států Evropské unie, které se rozhodly argumentovat proti kosovskému nároku na nezávislost a důvod, proč nechtějí utvořit konsenzus se zbytkem členů. Patří sem Španělsko, Řecko, Kypr, Rumunsko a Slovensko. Zároveň zde nemohlo chybět Srbsko jakožto největší oponent a pro zajímavost uvádím i postoj České republiky.

Zpravidla stanoviska těchto mocností mají vliv na možnost Kosova prosadit se na mezinárodním poli prostřednictvím členství v mezinárodních organizacích.

Postavení Kosova v současném mezinárodním systému reflektuje poslední kapitola, která se zabývá kosovskou strategií na získání zbývajících uznání a schopností prosadit se ve vybraných mezinárodních organizacích.

ČÁST I.

2 Stát jako aktér v mezinárodním systému

Státy jsou právem považovány za hlavní aktéry v mezinárodním systému. Jsou to neustále se vyvíjející entity, které v průběhu staletí často měnily svou podobu a směřování. Chování těchto jednotek přetváří povahu mezinárodního systému, proto je nutné, aby bylo určitým způsobem regulováno mezinárodním právem.

K pojmu stát se pojí nespočet definicí, které ale často bývají pomíjivě vzhledem k proměnám chápání státnosti. Proto je neméně důležité zmínit, že pojmem stát se rozumí suverénní územně zformovaný stát. S tímto objasněním lze vyřadit další zavádějící formy s původem ve středověku jako papežský stát a císařský stát. V současnosti obecně přijímanou koncepcí je pohled na stát jako na racionální konstrukt společenství žijícího na vymezeném území. Nejdůležitějším znakem státnosti je suverénní moc vykonávaná dovnitř i vně území prostřednictvím dělby moci. Tato moc je definována dominujícím postavením, které musí být legitimizováno a právně ukotveno. Proto se dostáváme k vysvětlení, že stát nabývá právní formy (Holländer 2012: 110–114).

2.1 Vznik státu

Principem vzniku nových států je právo národů na sebeurčení. Počátky vznášení požadavků na zisk této výsady lze dohledat již v 18. století během národně osvobozeneckých hnutí. První politické formulace přichází ve spojení s vyhlášením Deklarace nezávislosti Spojenými státy americkými, Francouzskou revolucí a Velkou říjnovou revolucí přibližně o jedno století později.

Právní ustanovení jako nástroj k likvidaci kolonialismu se objevuje po skončení 2. světové války v Chartě OSN v článku 55, kde se členové zavazují k podpoře zlepšování životních podmínek, řešení mezinárodních problémů

a zachování lidských práv a svobod pro zajištění stabilních poměrů mezi státy. Píše se zde, že styky mezi národy jsou založené na úctě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národů, bližší specifikaci však dokument nenabízí (OSN 2015).

V souvislosti s dekolonizací bylo právo národů na sebeurčení opětovně zmiňováno a dále rozvíjeno rezolucemi Valného shromáždění a dalšími významnými mezinárodními dokumenty, než dospělo do současného výkladu. Jeho slabinou je však široce uchopitelný normativní rozměr, jenž bývá státy často zneužíván k deformaci původního obsahu.

Závěrečný akt helsinské konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě z roku 1975 přijal zásady týkající se řízení vztahů mezi zúčastněnými státy. Jedna z nich se týká i rovného práva na sebeurčení národů, podle které „(...) mají všechny národy vždy právo určovat si v plné svobodě, kdy a jak si přejí svůj vnitřní i vnější politický statut bez vměšování zvenčí a provádět svůj politický, hospodářský, sociální a kulturní rozvoj podle vlastního uvážení“ (Veselý 2001: 425).

2.2 Znaky státnosti

Mezi hlavní znaky státnosti, jak je definováno v Článku I Montevidejské úmluvy o právech a povinnostech z roku 1933, patří trvalé obyvatelstvo, vymezené území, efektivní vláda a schopnost vstupovat do diplomatických vztahů s ostatními státy. Ilsa.org [nedatováno]). K otázce stálého obyvatelstva zde nejsou žádné bližší specifikace, které by se jakýmkoli způsobem zabývaly kritérii jako minimálním počtem obyvatel nutných pro vyhlášení státu nebo jeho uznání, či vztahem obyvatelstva a území a minimální délkou pobytu.

2.2.1 Státní území z hlediska mezinárodního práva

K problematice území státu lze získat mnohem více informací z důvodu její komplexnosti a roli v mezinárodním právu. Území státu je označováno jako trojdimenzionální prostor, který kromě zemského povrchu mezi státními

hranicemi včetně vodních ploch zahrnuje i část prostoru ležícího pod zemským povrchem a také vzdušný prostor nad územím státu. Takto vymezený prostor podléhá výkonu moci daného státu neboli územní svrchovanosti.¹ Územní svrchovanost, nebo také vnitřní suverenita, se týká i osob žijících na tomto území, znamená to, že podléhají jurisdikci státu (Bílková 2015: 9–13).

Suverenita nad územím podle politických teorií může být vykonávána pouze státem nebo hlavou tohoto státu. Pozitivní pojetí suverenity říká, že stát je oprávněn uplatňovat moc nad daným územím, vykonávat zde jurisdikci a vydávat zákony, jimž podléhají osoby i statky. Naproti tomu negativní pojetí pokládá suverenitu za moc, kterou se stát vymezuje vůči suverenitě jiných aktérů a jejich zásahům do vnitřních záležitostí státu² (Blunschli 2000: 202–203).

Tato výsada státu však může být omezena ze strany mezinárodního společenství, či z jednostranného prohlášení státu samotného. Jedním z příkladů, kdy k omezení suverenity došlo, bylo v roce 1999 právě Kosovo. Na základě rezoluce 1244 Rady bezpečnosti OSN tak byla zřízena mírová mise UNMIK³ a Jugoslávii byla odebrána suverenita nad kosovským územím, které byla předána mezinárodní správě (Bílková 2015: 14).

Mezinárodní právo rozlišuje dva typy nabytí státního území. Prvním je nabývání původní, které se vztahuje na oblasti, jež dosud nepatřily jinému státu. Do této kategorie se řadí prvotní okupace, akcese a vydržení. Pro spojitost s Kosovem je ale v tomto případě důležitější druhý typ, nabývání odvozené, které je charakteristické získáním území na úkor jiného státu. Jedinou možností, která

¹ pojem je známý také jako *territorial supremacy*

² podrobněji se konceptem suverenity zabývá také Jens Bartelson v článku *The Concept of Sovereignty Revisited* (The European Journal of International Law 17/2, 2006)

³ United Nations Interim Administration Mission in Kosovo

je mezinárodním právem uznána jako legální pro odvozené nabytí území, je cese⁴ (Bílková 2015: 16–20).

Cesí se rozumí přechod území pod suverenitu nabývajícího státu, který je legitimován, ale pouze za předpokladu, že tak bylo učiněno se souhlasem původního suveréna. Ovšem i tento proces skýtá svá úskalí, jež jsou charakteristická pro vznik Kosovské republiky. Jednou z možných forem je secese neboli připojení části státního území, nebo jeho přetvoření v nový stát. Tento postup však v případě Kosova nelze považovat z hlediska mezinárodního práva za zcela legitimní, jelikož jedním z kritérií je již zmíněný souhlas původního státu a absence silové hrozby. Z důvodu srbského nesouhlasu se území a celková existence Kosovské republiky jako produktu jednostranné secese stává předmětem sporů (Bílková 2015: 21–23).

Bližší pojem secese specifikuje Šturma „ (...) případ, kdy se určitá část státního území od původního státu odtrhne a vytvoří nový stát. Tento stát je novým subjektem mezinárodního práva vedle státu, od něhož se oddělil (stát – předchůdce) a který tuto změnu přežívá jako identický subjekt (pokračovatel), ač na zmenšeném území“ (Šturma 2015: 37).

⁴ v některých případech je uváděna i adjudikace, kdy stát rozšiřuje své území z rozhodnutí mezinárodního soudního orgánu

3 Vnější suverenita státu

„Pojem státní suverenita se v průběhu staletí v závislosti na ideologických východiscích a na historických zkušenostech jednotlivých národů a státních útvarů měnil. Dlouholetá konvence ze suverenity (společně s existencí moci, obyvatelstva, území, daní a poplatků) činí jeden z podstatných znaků státu. Lze ji považovat za vlastnost státní moci, která souvisí s nutností vazeb a komunikace jednotlivých subjektů ve společnosti. Státní moc v tomto pojetí vylučuje jakoukoli jinou moc, která by jí v jejích základních funkcích byla schopná konkurovat, její výlučnost vyplývá ze suverenity“ (Königová 2001: 41).

Suverenita je velmi široký konstrukt, který lze vysvětlit různými způsoby. Podle Krasnera existují nejméně čtyři odlišné typy pojetí suverenity. Vnitřní suverenita (domestic sovereignty) týkající se svrchovanosti moci uvnitř státu a její efektivní distribuce skrze státní orgány. Mezinárodní svrchovanost (interdependence sovereignty) zabývající se schopností veřejných orgánů kontrolovat přeshraniční transfery. Vestfálská svrchovanost (westphalian sovereignty) vylučující podíl externích aktérů na činnost domácích institucí a níže zmíněná mezinárodní právní svrchovanost (international legal sovereignty) (Krasner 1999: 9).

Suverenita mezinárodní právní svrchovanosti se týká určení statusu entity v mezinárodním systému. Pracuje s několika kritérii, která by měl suverénní stát splňovat. Patří mezi ně skutečnosti, zdali je stát uznán dalšími subjekty, jestli se může stát členem v mezinárodních organizacích, nebo platí-li na něj stejné právní podmínky jako na jiné státy. Co se týče jeho zástupců, pohlíží se na to, jestli mají nárok na diplomatickou imunitu a jestli jsou schopní uzavírat smlouvy s jinými aktéry. Základním předpokladem mezinárodní právní svrchovanosti je uznání státu jako takového, nebo konkrétní vlády (Krasner 1999: 14).

Vnější suverenita může být limitována několika zásadami vytvořenými mezinárodním společenstvím. Například současné postavení lidských práv v mezinárodním právu omezuje jednání vlád v rámci svých hranic. Globalizace,

růst nadnárodních korporací a volný obchod mohou mít dopad na ekonomický, hospodářský a sociální vývoj státu a omezit jeho schopnost plné kontroly těchto politik. Podíl na omezení státní svrchovanosti mohou mít i nadnárodní organizace. Jedním z těchto případů je i Charta OSN, ve které se v pohledu na vnější suverenitu objevují značné rozpory. Na jedné straně obhajuje integritu státu a celistvost státního území a na straně druhé zase právo národů na sebeurčení a závazky v podobě lidských práv. Současně existují i nestátní aktéři, kteří jsou vůči státu v postavení hlídacního psa a poukazují na protiprávní kroky státu. Svým jednáním dokážou upozornit mezinárodní společenství, které pak diplomatickým tlakem, sankcemi či humanitární intervencí přinutí stát změnit své chování (Brahm 2004).

Jako příklad omezení vnější suverenity ze strany mezinárodního společenství uvádí Brahm i intervenci v Kosovu. „V devadesátých letech začala Rada bezpečnosti znovu interpretovat Chartu, aby upřednostňovala lidská práva před ochranou státní suverenity. Prostřednictvím řady usnesení OSN oprávněně zasahuje do vnitřních záležitostí států bez jejich souhlasu. V případech, jako je Somálsko, Bosna a Kosovo, Rada bezpečnosti postupně rozšířila definici mezinárodních hrozeb do míru a bezpečnosti, aby odůvodnila zásahy za okolností, které by byly v minulosti nemyslitelné. Současně, jak tyto případy a Rwanda ukazují, jsou státy často ochotny riskovat své jednotky jen tehdy, pokud je v sázce nějaký národní zájem. Existuje také velká neochota interpretovat některý z těchto případů jako precedenční nastavení, neboť se státy obávají, že mohou být samy v budoucnu cílem zásahu“ (Brahm 2004).

4 Proces mezinárodního uznání

Mezinárodní uznání jako politický akt se neodvívá od právního konstruktu státnosti. To znamená, že naplnění kritérií státnosti není podmínkou pro získání statusu státu a naopak. Vláda každého státu se tak může svobodně rozhodnout, zda nově utvořenou entitu uzná jako stát či nikoli, bez ohledu na to, zda byla či nebyla naplněna všechna kritéria státnosti. Podle mezinárodního práva existují dva pohledy mezinárodního uznání, deklaratorní a konstitutivní (Sterio 2013: 48).

Deklaratorní pohled říká, že právní určení státnosti není ovlivněno rozhodnutím států v mezinárodním společenství. V případě neuznání států tak nejsou ohroženy prvky státnosti. Naopak podle konstitutivní teorie nemůže entita postrádající mezinárodní uznání dosáhnout státnosti, jelikož právě uznání je považováno za jednu z podmínek pro získání statusu. Ovšem v praxi se ukazuje jistá provázanost mezi státností a akceptací, protože pokud entita není schopna navázat diplomatické vztahy s ostatními státy, není možné, aby se prosadila v mezinárodním systému jako jejich suverénní spoluhráč (Sterio 2013: 49).

Být uznán je důležitým krokem každého státu, neboť se s tímto aktem pojí i jeho prosazení na mezinárodní scéně. Všechny uznané státy si jsou rovny na právní úrovni a na rozdíl od závislých nebo podřízených území mohou uzavírat smlouvy s dalšími státy. Uznání státům poskytuje monopol na formální jednání mezi sebou. Ačkoli neuznání stát příliš neomezuje v komerčních nebo i diplomatických výstupech, nese s sebou určité riziko týkající se nejen nízkého zájmu zahraničních investorů a tím i nižších možností zisku zahraničních zdrojů a kapitálu, ale i nižší domácí politické podpory, která je důležitá pro udržení životaschopnosti vlády (Krasner 1999: 16–18).

Existují určitá kritéria, na jejichž základě lze posoudit, zpochybnit či obhájit status státnosti nějaké jednotky, ale přesná pravidla pro uznávání států v mezinárodním systému bychom v mezinárodním právu hledali těžko. Prosazení států v mezinárodním prostředí je spojeno nejen s uznáním, ale i s členstvím v mezinárodních organizacích. Například do OSN podle Charty mohou vstoupit

všechny mírumilovné státy, které přijmou závazky členství a jsou schopné je plnit. Jsou přijímány na základě rozhodnutí dvoutřetinové většiny Valného shromáždění o předchozím návrhu Rady bezpečnosti. Toto rozhodnutí není nijak ovlivňováno počtem výslovných rozhodnutí, která ucházející se stát získal. Jak v Chartě OSN, tak ani v jiné mezinárodní smlouvě není specifikováno, za jakých okolností lze jednotku považovat za stát či nikoli (Trávníčková 2012).

Myšlenku absence pravidel pro uznávání rozvádí dále Trávníčková na příkladu Kosova. „Členské státy OSN měly ostatně výbornou příležitost nechat si od Mezinárodního soudního dvora vysvětlit, jak mezinárodní právo vnímá státnost a uznání, když se Valné shromáždění OSN na Soud v říjnu 2008 obrátilo s žádostí o poradní posudek ve věci Kosova. Položená otázka se ovšem týkala pouze legality vyhlášení nezávislosti. O posouzení státnosti Republiky Kosovo, mezinárodněprávních důsledků vyhlášení nezávislosti ani důsledků nebo legality uznání státy nežádaly. I to můžeme vykládat jako podporu pro tvrzení, že státnost, uznání a rozhodnutí o navázání diplomatických styků mezi jednotkami (státy) nejsou instituty, které by mezinárodní právo mělo regulovat“ (Trávníčková 2012).

Během 90. let v souvislosti s rozpadem Jugoslávie a Sovětského svazu byla v rámci Evropského společenství vypracována kritéria, na jejichž základě má být posuzován vznik nových států v Evropě. Týkala se dodržování lidských práv, ochrany práv menšin a demokratického charakteru. Ačkoli se tato evropská úprava nestala mezinárodní zvyklostí, ukazuje se, že mezinárodní právo umožňuje aktérům ukládat další podmínky pro získání státnosti. Z toho vyplývá, že státy usilující o uznání jsou nuceny si zajistit podporu nejmocnějších aktérů v mezinárodním systému a často se i zavázat pravidlům nastoleným těmito mocnostmi (Sterio 2013: 50).

Vzhledem k tomu, že pravidla uznávání nových států nebyla nikdy důsledně aplikována, stává se vyjádření postoje k existenci státu spíše politickým nástrojem, kterým lze podpořit nebo oslabit daný stát. Slabé státy často navrhovaly, aby se uznání státu stalo automatickým, to ale odmítli silnější aktéři, kteří tímto aktem mohou sledovat své zájmy. V praxi tak jsou uznávány státy, které nedokáží plně kontrolovat celé své teritorium, nebo vlády, které již ztratily moc. V minulosti

se tak stalo například v roce 1936 uznáním frankistického režimu Německem a Itálií, které přetrvalo až do konce 70. let. V některých případech naopak nebyly uznány vlády, ačkoli prokázaly schopnost efektivní kontroly. Například odmítnutí Velké Británie uznat nově vzniklé samostatné státy v Latinské Americe v 19. století, nebo odmítavý postoj USA k uznání sovětského režimu až do roku 1934. Použití uznání jako politického nástroje tak závisí na aktuálním rozdělení moci a ideologických rozdílech (Krasner 1999: 14–15).

4.1 Formy uznání

Existuje několik forem, jakými lze uznání legitimacy státu vyjádřit, výslovné (expresivní) a tiché (implicitní) uznání. V 19. století se často využíval expresivní způsob, který nevyžadoval přímé vyslovení uznání. Legitimita nově vzniklé vlády byla potvrzena formální odpovědí na oznámení nového režimu. Oslovení a pozdravy použité v odpovědi vykazovaly, že vláda jedná s nově vzniklým režimem jako s rovnocenným partnerem a je ochotna navazovat bilaterální dohody. Expresivní uznání lze vyjádřit také prostřednictvím prohlášení diplomata nebo ministra zahraničí (Peterson 1997: 86–87).

V souvislosti se zvýšením zájmu o zahraniční politiku ve 20. století bylo téma uznání státu stále častějším tématem v parlamentu i na tiskových konferencích. Vzhledem k tlaku veřejnosti tak státy objasňovaly svůj postoj k neuznanému režimu na domácí půdě dříve než s danou vládou, které poté vyjádřily své formální rozhodnutí (Peterson 1997: 87).

Tiché uznání se používá tehdy, není-li pochyb o naplnění kritérií státnosti dané entity. Jde o takzvané odvozené uznání, které lze rozpoznat z kroků vlády vůči druhému státu. Mezi tyto kroky patří navázání oficiálních diplomatických vztahů či formálních konzulárních vztahů a uzavírání bilaterálních dohod. Na rozdíl od výslovného uznání však tiché uznání, ačkoli jsou obě stejně platné, pojí určité riziko špatného výkladu. Kroky vlády v tomto směru nebývají vždy

jasné natolik, aby došlo ke vzájemnému pochopení jejich původního záměru (Peterson 1997: 87).

4.2 Typy států s omezenou státností

Dle počtu získaných uznání lze v mezinárodním prostředí rozdělit státy nejméně do dvou kategorií. Do první spadá většina existujících států, pro něž jsou typická členství v mezinárodních organizacích jako je OSN, Evropská unie atp., neboli státy s většinovým uznáním. Dále existuje spousta případů, kdy se členské země v rámci jedné organizace neuznávají, jako je tomu u Severní a Jižní Korey v OSN. Takovýmito případům se říká státy s omezeným uznáním. Lze vymezit ještě jednu kategorii, kam se řadí státy, kterým se nepodařilo získat žádné uznání. Jedná se například o Podněstří, Náhorní Karabach, Somaliland nebo Puntland, jednotky, u kterých lze těžko určit, zda se jedná o státy (Trávníčková 2012).

Montevidejská úmluva o právech a povinnostech státu z roku 1933 definovala stát jako entitu schopnou vstupovat do diplomatických vztahů s jinými státy. Tím došlo k rozšíření základních atribut o kritérium vnější suverenity. Začalo se rozlišovat mezi státy existujícími *de iure* a *de facto*. Pokud má stát trvalé obyvatelstvo, území, účinnou vládu a je mezinárodním prostředím chápán jako suverénní aktér, splňuje všechny právní podmínky pro status státu a existuje tak *de iure*. V některých případech se však stává, že i přesto že stát vnitřně funguje, není schopen svou státnost prosadit mezi ostatní aktéry mezinárodního systému. Tímto typem jsou *de facto* státy, neboť existují pouze fakticky (Baar, Houdková, Želinský 2010: 825).

„Uznávání vlád, stejně jako jiné formy uznání, bylo odhaleno v binární podobě: nový režim je uznán jako vláda státu, nebo nikoli. Přesto existují snahy uniknout binárnímu uvažování. Nejčastějším argumentem, obzvláště silným v Británii a Společenství, je to, že rozhodnutí o uznání zahrnují výběr ze tří možností: neuznání, *de facto* uznání a *de jure* uznání. Další verze zahrnuje přijetí různých druhů omezeného uznání“ (Peterson 1997: 92).

Podle Riegela lze neuznané státy rozdělit do tří kategorií dle budoucích šancí na začlenění se do mezinárodních struktur. První typem jsou entity, u nichž přetrvává konflikt v zamrzlé fázi a jejich existenci zaručuje jiný stát díky stále se posilujícím vazbám. U druhé kategorie se dá předvídat postupný zánik vlivem potlačení separatistických sklonů centrální vládou nebo mezinárodního společenství. Pouze v případě třetí kategorie, kam je zařazeno i Kosovo, se dá v budoucnu očekávat získání mezinárodního uznání (Riegel 2012). Nejsou-li jednotky explicitně po vyhlášení nezávislosti uznány, nastávají pochybnosti o jejich statusu.

ČÁST II.

5 Formování identity Kosova

Vyhlášení nezávislosti Kosova předcházelo několik událostí, které mají přímý dopad i na jeho dnešní podobu a schopnost uplatnit se jako plnocenný aktér v mezinárodním systému. Mezi okolnosti podněcující spory patří i velmi pestré etnické složení, které je pro Balkán charakteristické jako dědictví pocházející především z dob, kdy se v Kosovu střídaly kulturně odlišné nadvlády, a díky kterému není Kosovo dodnes schopné plně kontrolovat celé své teritorium.

6.1 Počátky etnické roztržnosti

První zmínky o civilizacích na území Kosova se objevují už ve starověku. Žilo zde ilyrské etnikum kmene Dardanů, které je Kosovany pokládáno za jejich předchůdce. Během nadvlády Byzantské říše byli na území pozváni Srbové, kteří měli pomoci odrazit nájezdy Avarů. Srbové osídlili podstatný kus Balkánu a stali se zde klíčovým etnikem. Přesný původ kosovských Albánců však nelze vymezit, území Rašky⁵ bylo ve středověku pod různými nadvládami Bulharů a Srbského státu. Etnické roztržnosti a sporů Balkánu si byli dobře vědomi Osmané, kteří zde postupně posilovali své struktury až do úplného ovládnutí (Girgle 2006: 9–14).

Turecká nadvláda byla charakteristická častými válkami a pustošením, proto zanechala v balkánských zemích hluboké stopy. Během těchto pár staletí došlo k velkému etnickému míšení a sblížování se mezi jednotlivými národy, jejichž osudy byly poznamenány významnými migracemi a vylidňováním oblastí v důsledku neutuchajících válek. Toto bylo provázeno i přenášením politických center a náboženskými změnami. Pro Kosovo bylo význačné 17. století, kdy se

⁵ takto autor nazývá oblast Kosova

původní pravoslavné obyvatelstvo začalo během rakousko-tureckých válek stěhovat a jejich místa zaujali islamizovaní Albánci (Hladký, Šesták 1998: 113–114).

Oficiálním náboženstvím během dob Osmanské říše se stal sunnitský islám. Křesťanské obyvatelstvo bylo diskriminováno různými prostředky, mezi které patřila například daň z hlavy nebo daň z krve⁶, což vedlo k destabilizujícím revoltám. V souvislosti se sociálně-ekonomickým rozvojem měst a snahou křesťanského obyvatelstva zlepšit své postavení, začala říší postupovat pozvolná konverze k islámskému vyznání. V průběhu 18. století došlo k velkému zhoršení poměrů v oblasti stability centrální moci a bezpečnosti. Projevovalo se to zejména nárůstem náboženské intolerance a rychlejší islamizací, zejména v lokalitách obývaných z větší části Albánci (Girgle 2006: 18–23).

6.2 Srbsko – albánský spor o Kosovo

Právě pod tureckou nadvládou, která trvala necelých pět staletí⁷, se začíná formovat kosovský mýtus. Jde o jakýsi ideový konstrukt, v jehož rámci Srbové považují Kosovo za posvátnou kolébkou své civilizace a státnosti, která byla svědkem největšího rozmachu Srbského státu. Její ztráta ve 14. století znamenala pro Srby obrovskou ránu. Kosovo, přezdívané jako Staré Srbsko, postupně nabývalo hodnot ideologického symbolu až do stádia, kdy vznášené nároky na území začaly být formulovány politicky (Girgle 2006: 23–26).

Z důvodu dlouhodobých represí ze strany Srbska a Osmanské říše vůči Albáncům se zformovala Prizrenská liga skládající se z několika albánských lokalit, které utvořily autonomní celek. Ačkoli byla velmi brzy vojensky potlačena, podařilo se jí v Albáních vyvolat národní zájem. Vyvrcholením nacionálního

⁶ odvody křesťanských chlapců, především Albánců, a jejich následná islamizace

⁷ úplné obsazení Kosova se datuje do roku 1455 po obsazení Nového Brda a Prizrenu. Nadvláda trvala až do roku 1912.

uvědomění se stalo protiturecké povstání v Kosovu, které ohrozilo nejen upadající Osmanskou říši, ale i ambice Srbů při pohledu na území svého slábnoucího souseda (Hladký 1998: 286–288).

Růst napětí mezi jednotlivými národy rozpoutal několikaleté období balkánských válek. Albánci věděli, že jejich národní zájmy jsou v ohrožení, a tak roku 1912 za podpory Rakousko – Uherska a Itálie vyhlásili nový albánský stát. Na druhé straně se proti vyhlášení stavělo Rusko, tradiční spojenec Srbů. O podobě Albánie bylo však rozhodnuto až evropskými mocnostmi na mírové konferenci v Bukurešti o rok později. Mělo být docíleno kompromisu mezi všemi požadavky, proto došlo k tomu, že Albánii nebylo přiznáno veškeré nárokované území a spousta oblastí obývaných Albánci, včetně Kosova, se ocitla pod správou jiného státu, v tomto případě Srbska a Černé Hory. Toto soužití však nebylo vůbec jednoduché, na straně Albánců docházelo k povstáním, které byla brutálně potlačována srbskými vojáky (Hladký 1998: 288–289).

6.3 Formování státnosti

Během válečného období se v Kosovu vystřídalo několik dalších nadvlád. Každá měla odlišný charakter v postavení k albánskému obyvatelstvu, některé podporovaly albánskou samosprávu a povolovaly oficiální používání albánského jazyka, jiné opět kroky směrem k nezávislosti potlačily. Během první světové války bylo pod správou Rakousko – Uherska a Bulharska, v meziválečném období se stalo opět součástí Srbska v rámci Království Srbů, Chorvatů a Slovinců. V průběhu druhé světové války byl na území Kosova zřízen italský protektorát a většina území byla připojena k Albánii a některé části byly okupovány Němci, kteří převzali správu po kapitulaci Itálie (Šanc 2008: 361).

Po skončení 2. světové války připadlo Kosovo pod správu Jugoslávie v čele s Josipem Titem. Kosovo bylo ponecháno pod správou Srbské republiky jako Autonomní oblast Kosovo a Metohije, ovšem získalo nižší autonomní statut než srbská Vojvodina. Tito se snažil zrovnoprávnit postavení kosovských Albánců

v Jugoslávii, protože si uvědomoval neudržitelnost ostrakizující politické situace. Ovšem jeho vzrůstající ambice se nelíbily vůdcům východního bloku a kolaps vzájemných vztahů mezi Titem a Stalinem se podepsal i na postavení Albánců v Kosovu. Albánie na důkaz podpory Stalina uzavřela hranice a zmrazila tak rozvíjející se spolupráci s oddělenou částí národa (Girgle 2006: 45–46).

Kosovští Albánci byli uznáni jako národ až s novou ústavou z roku 1963, kdy v souvislosti s federalizací Jugoslávie došlo k povýšení kosovských pravomocí na úroveň Vojvodiny. Místo starého Kosovo a Metohije se začal opět používat název Kosovo. Postupné uvolňování represí vůči Kosovou však podnítilo masové demonstrace v Prištině roku 1968, kterými Albánci dávali najevo svou nespokojenost a vznášeli požadavek na úplnou nezávislost. Další ústupky byly provedeny roku 1974, kdy se Jugoslávie transformovala na konfederaci a Kosovo tím získalo de facto rovnocenná práva spolu s ostatními republikami, získalo vlastní autonomní vládu, parlament a ústavní soud, ovšem ani to nenapomohlo k odstranění neutěšené domácí situace týkající se diskriminace mezi oběma národy (Girgle 2006: 47–49).

Zhoršující se napětí bylo usměrňováno pomocí represí vůči kosovským Albáncům. Tato opatření byla přijata předsedou Svazu komunistů Slobodanem Miloševićem, který Kosovu odebral některé nabyté pravomoci týkající se autonomie (Šanc 2008: 362). Pod záminkou zrovnoprávnění srbského národa zahájil sérii akcí proti kosovským funkcionářům a pro potlačení demonstrací byl zaveden policejní režim. Roku 1989 byly přijaty ústavní dodatky omezující kosovskou autonomii, fakticky ji však úplně rušily (Pelikán 1998: 564–567).

Koncem 80. let se napříč Jugoslávií začínala formovat postkomunistická opozice. V Kosovu se roku 1989 zformovala Demokratická liga Kosova (LDK), která brzy překročila charakter klasické politické strany a stala se masovým politickým proudem národa. Pokračující represe policejního režimu vyeskalovaly v úplné zrušení kosovské autonomie a zavedení starého názvu Kosovo a Metohije. Politická elita na to zareagovala několika zasedáními, na nichž byli zvoleni kosovští zástupci a 7. října 1990 byla v Kačaniku deklarována suverenita a státnost albánského národa a přijata ústava nezávislé Republiky Kosovo.

Přesto však bylo Kosovo nadále bráno jako součást Srbska v rámci „zbytkové“ Jugoslávie skládající se z federace Srbska a Černé Hory (Girgle 2006: 70–77).

V průběhu 90. let se kosovská politická reprezentace uchýlila do politiky pasivní rezistence vůči srbským státním institucím a vytvářela paralelní struktury. Veřejnost však požadovala nějaký zásadní krok, proto byly čím dál častější případy použití násilí. K většině útoků se hlásila nově zformovaná Kosovská osvobozenecká armáda (UCK), která posléze za podpory kosovských Albánců vyhlásila válku Srbsku (Šanc 2008: 363–364).

Krize si vyžádala zásah mezinárodního společenství prostřednictvím kontaktní skupiny, která se skládala z USA, Ruska, Francie, Velké Británie, Německa a Itálie. Jejich jednání ale nebyla příliš efektivní, mírové návrhy během konference v Rambouillet týkající se rozsáhlé autonomie Kosova a garance NATO Srbové obratem smetli ze stolu. Jako odpověď na vyostřující se bezpečnostní situaci a nefunkčnost vyjednávání s Bělehradem bylo 24. března 1999 zahájeno bombardování strategických cílů v Jugoslávii (Šanc 2008: 363–364).

6 Cesta k nezávislosti

6.1 Protektorát OSN v Kosovu

Na základě rezoluce 1244 Rady bezpečnosti z roku 1999 bylo rozhodnuto o zřízení dočasné mezinárodní správy v Kosovu. Pro tyto účely byl udělen mandát Prozatímní správní misi OSN v Kosovu (UNMIK) v čele se zvláštním zmocněncem generálního tajemníka OSN, na které se mimo OSN podílely i další mezinárodní organizace, a to OBSE, EU a UNHCR. Cílem mise bylo zajistit postkonfliktní rekonstrukci a vytvoření samosprávy jako výsledku demokratických voleb. (Šanc 2008: 364).

Působení mezinárodního společenství vyvolává dodnes mnoho rozporů v názorech na jeho úspěšnost. Kristensen tvrdí, že „prozatímní administrativa Organizace spojených národů v Kosovu (UNMIK) je nejradikálnějším současným projevem staré myšlenky, že správa a svrchovanost neúspěšných států a napadených území mohou být svěřena mezinárodním organizacím a mocným státům jednajícím ve prospěch mezinárodní společnosti“ (Kristensen 2006: 135).

Během této mise se zúčastněné mocnosti k pohledu na budoucí směřování Kosova stavěly nejednotně. Existovalo zde několik možností, buďto obnovení srbské suverenity, jednostranné odloučení, rozdělení provincie, volná federace nebo přijetí nezávislosti Bělehradem. Základním problémem akceptace kosovské secese, jako u ostatních států bývalé Jugoslávie, byl fakt, že Kosovo v minulosti v rámci Jugoslávie neneslo status republiky (Kristensen 2006: 141–142).

6.2 Ahtisaariho plán

V červenci roku 2006 se ve Vídni uskutečnilo první kolo debat o budoucím statusu Kosova za přítomnosti srbského prezidenta Borise Tadiće a kosovského prezidenta Ibrahima Rugovi, který byl později ve funkci nahrazen Fatmirem

Sejdiuou. Srbsko navrhovalo pro Kosovo autonomní status, ale kosovští Albánci požadovali zisk plné nezávislosti (Perritt 2009: 157–159).

Zvláštní velvyslanec OSN ve věci Kosova, jímž byl zvolen finský prezident Martti Ahtisaari, byl mediátorem mezi těmito dvěma stranami a snažil se na základě jejich požadavků najít společný kompromis. Dle představ kontaktní skupiny měl být přijat mírový plán ještě do konce téhož roku a Rada bezpečnosti by tak mohla vydat nové usnesení o statusu Kosova, které by nahradilo stávající rezoluci a srbskou svrchovanost nad územím. Nový návrh neměl zavést ani srbskou svrchovanost, ani úplnou nezávislost, měl spíše vytvořit prozatímní stát s pokračující mezinárodní správou. (Perritt 2009: 159–160).

Vytvoření prozatímního státu se však nezdálo být tou nejlepší cestou. Podle bělehradského tisku by mohlo docházet k tomu, že ostatní státy začnou uznávat kosovskou nezávislost. Z těchto důvodů chtělo Srbsko udržovat dobré vztahy s USA. Kosovská vláda tvrdila, že by jí tento krok mohl umožnit jednostranné vyhlášení nezávislosti Kosova na Srbsku, ale lepší variantou by byl samozřejmě status nezávislosti garantovaný OSN. Srbové však argumentovali tím, že možná nezávislost Kosova by byla následována tendencemi bosenských Srbů a Albánců v Makedonii a Černé Hoře, což by zapříčinilo destabilizaci regionu (Perritt 2009: 160).

Plán na status Kosova byl představen 2. února 2007. Jeho podstatou bylo zavedení několika opatření na bázi dohlížené státnosti za předpokladu ochrany lidských práv, zejména národnostních menšin. Ahtisaariho plán Kosovu garantoval všechny základní prvky státnosti pod dohledem mezinárodní správy a vymezoval klíčové prvky fungování státu v podobě oficiálních jazyků, náboženských svobod a rozhodovacího procesu. Zároveň definoval vztahy mezi Kosovem a Srbskem v oblasti vzájemné spolupráce a poskytoval zvláštní politickou ochranu Srbům žijícím na území Kosova (Kuvendikosoves.org 2007).

6.3 Vyhlášení nezávislosti Kosova

„Členské státy EU a Spojené státy americké – hlavní architekti Daytonské dohody se obávaly, že vytvoření nezávislého Kosova by napomohlo triumfům ozbrojených sil během integrace v Bosně a že křehký mír, který tam přetrvává, by byl rozbit. Ještě vážnější, jak mnoho států vidí, je nebezpečí, že nezávislé Kosovo destabilizuje sousední Makedonii, kde by albánská menšina, nespokojená se svým statutem, mohla být povzbuzována k tomu, aby usilovala o radikálnější možnosti – včetně jednostranného prohlášení o autonomii nebo dokonce unie s Kosovem. Konečně existují obavy, že nezávislé Kosovo bude sloužit jako povzbuzující příklad pro četná sebeurčení, která se budou objevovat dále v Evropě“ (Caplan 2005: 143).

Podle Sterio bylo vyhlášení nezávislosti Kosova v souladu s právem na sebeurčení národů. Říká, že kosovští Albánci splňují všechna kritéria fungujícího etnického společenství, která je odlišují od menšin „ (...) aby se menšina mohla kvalifikovat jako národ, musí prokázat, že splňuje jak subjektivní, tak objektivní kritéria obyvatelstva. Subjektivní kritéria zahrnují víru v jednotu skupiny a jedinečnost jejích členů ve vztahu k dominantní etnické skupině mateřského státu. Objektivní kritéria zahrnují společný jazyk, náboženství, kulturu a etnickou příslušnost“ (Sterio 2013: 120).

Kosovo vyhlásilo nezávislost 17. února 2008. Učinil tak kosovský parlament přijetím Deklarace o nezávislosti Kosova, jež byla odsouhlasena všemi přítomnými poslanci. Deklarace odvozuje svou legitimitu rozpadem Jugoslávie a represemi pod Miloševićovým režimem. Srbský parlament však toto rozhodnutí vzápětí označil za neplatné a poznamenal, že Kosovo je stále součástí Srbska. Tento postoj zastává Srbsko vůči kosovské nezávislosti dodnes (Kandalec 2011: 454–455).

6.4 Posudek Mezinárodního soudního dvora

Jelikož bylo kosovské vyhlášení nezávislosti srbskou vládou označeno za nelegální akt, proti kterému výrazně vystupovala především Srbská radikální strana s tvrzením, že Kosovo hrubě porušilo mezinárodní právo, byla podána žádost o přezkoumání legality Mezinárodnímu soudnímu dvoru v Haagu. Srbská radikální strana dále vyzívala k okamžitému zasedání Rady bezpečnosti OSN a k ukončení mírové mise EULEX, která v Kosovu probíhala (ČT24 2010).

Verdikt, který byl vyneseno soudem téměř o rok později od obdržení srbské stížnosti, rozhodl ve prospěch Kosova. Pro legálnost tohoto aktu se vyjádřilo deset senátorů, proti se postavili pouze čtyři. Dle něj Kosovo neporušilo žádné ustanovení, které by bylo dáno mezinárodním právem ve věci vyhlášení nezávislosti. Rozhodnutí soudu však Srby nijak neuklidnilo, ani nezmírnilo vysoké tenze mezi Srby a Albánci. Tehdejší ministr zahraničí Vuk Jeremić se dokonce nechal slyšet, že Srbsko nikdy neuzná kosovskou nezávislost (ČT24 2010).

7 Postoje mezinárodního společenství

Dne 17. února 2018 oslavilo Kosovo nejen 10 let nezávislosti, ale i období, během něhož došlo k posunu od války k míru a demokracii, k rozvoji ekonomiky, státních institucí a postupné integraci do mezinárodního společenství. Navíc, navzdory mnohým pochybnostem, se mu podařilo v relativně krátké době postavit základy moderního státu, který postupně získává čím dál větší podporu mezinárodního prostředí (Visoka 2018).

Ačkoli kosovská vláda stojí za názorem, podle kterého diplomatické uznání není základem státnosti Kosova, hraje v jeho postavení významnou roli. Mezinárodní uznání a diplomatické vztahy mají přímý vliv na míru vnitřní i vnější suverenity státu, proto je pro stát důležitá účast v mezinárodních organizacích. Tato členství znamenají určité garance jistoty a stability postavení v prostředí, které je nastavené v neprospěch nově vzniklých a slabších aktérů (Visoka 2018).

S ohledem na problematiku uznání státnosti, zastává mezinárodní společenství vůči Kosovu doposud rozporuplné postoje. Jednu z nejdůležitějších příčin kontroverze těchto stanovisek uvádí Scheu „podle některých hlasů jde o porušení zásady teritoriální integrity a protiprávní vměšování do vnitřních záležitostí Srbska. Jinými slovy, bez ohledu na faktický stav mocenské kontroly, který je velmi složitý, by bylo nutné uznání Kosova jako nezávislého státu považovat za precedens, který s sebou přinese nejen uznání dalších výše zmíněných de facto režimů⁸, a tím pádem nebezpečnou destabilizaci dotčených oblastí, ale vlnu dalších pokusů o prosazování změny hranic pomocí faktické, tzn. především ozbrojené, síly. Tyto obavy související s uznáním Kosova je třeba

⁸ autor v článku hovoří o existenci Abcházie, Náhorního Karabachu, Jižní Osetie či Podněsterské republiky jakožto o současných de facto režimech

brát vážně nejen z hlediska možných politických důsledků, ale také s ohledem na další vývoj mezinárodního práva“ (Scheu 2008: 4–6).

Rozhodování států o udělení svého rozhodnutí ve prospěch kosovské státnosti bylo často podmiňováno jejich výsadami v domácí politické, ekonomické a bezpečnostní sféře Kosova. Důležitým faktorem pro vyjádření uznání byl i fakt, že podpora kosovské nezávislosti je jediným možným východiskem pro nastolení stability na Balkáně. Naopak časté volební procesy a změny formací v kosovské vládě vedly státy uvažující o vyjádření uznání k nedůvěře v kosovskou politickou scénu a ztrátě podpory (Visoka 2018).

„Pro mnohé na Západě je Kosovo příběhem o úspěšném vytvoření státu od samého začátku, jehož tvrdě získaná státnost byla poslední možností nápravy po závažném porušování lidských práv v Srbsku a jehož široké diplomatické uznání bylo uděleno jako důkaz podpory demokracie, multietnického původu a regionálního míru. Podpora vlivných států však nebyla čistě altruistická, aniž by obsahovala určitou podmíněnost“ (Visoka 2018).

Když Kosovo 17. února 2008 vyhlásilo nezávislost, pozornost mezinárodní scény se obrátila na jednotlivé vlády států a na to, jak budou na nově vzniklý stát reagovat. Ještě téhož roku se Kosovu podařilo získat uznání USA, Turecka a několika států Evropské unie, kromě Španělska, Řecka, Rumunska, Slovenska a Kypru. Postupem času počet uznání Kosova stále stoupá, ale tato pětice států Evropské unie zůstává ve svých postojích neměnná. Největším oponentem kosovské nezávislosti zůstává dodnes Srbsko, které je ve svém stanovisku podporováno silným mezinárodním hráčem – Ruskem. Svůj postoj staví na názoru, že uznání kosovské secese je porušením uzemní svrchovanosti Srbska a protiprávním jednáním v oblasti mezinárodního práva. Ačkoli bylo toto nařčení rozsudkem Mezinárodního soudního dvora označeno za neplatné, uznání ze strany ze strany těchto dvou států je Kosovu i nadále odpíráno a značně komplikuje jeho vstup do mezinárodních organizací a tím i šanci lepšího prosazení se na mezinárodním poli.

V současnosti je Kosovo uznáváno 112 státy světa⁹. Mezi zbylými 81 státy existují skupiny, které se Kosovo teprve chystají uznat, nemají jasné stanovisko, nebo kosovskou nezávislost odmítají. Postoje členů mezinárodních organizací nejsou v tomto ohledu jednotné, Kosovo je uznáváno 23 členy EU z celkových 28 a 24 z 28 členů Severoatlantické aliance. Mezi významné státy, které uznaly Kosovo téměř bezprostředně po vyhlášení nezávislosti se řadí Francie, USA, Velká Británie, Německo a Kanada.

7.1 Státy uznávající nezávislost Kosova

7.1.1 Velká Británie

Velká Británie je nejvýznamnějším evropským podporovatelem Kosova v cestě za získáním nezávislosti. S její pomocí se tak Kosovu podařilo získat více než polovinu uznání mezi členy OSN a také členství v mnoha klíčových mezinárodních organizacích, mezi které patří Světová banka, Mezinárodní měnový fond a Mezinárodní olympijský výbor. Nezanedbatelnou roli také sehrála během procesu soudního řízení Mezinárodního soudního dvora o uznání legality Deklarace nezávislosti (Ker-Lindsay 2017: 13–14).

Nicméně lobování Británie v posledních letech klesá. Příčinu na tom nese fakt, že státy, které dosud Kosovo neuznaly, stojí pevně za svým stanoviskem a lze z hlediska dlouhodobého horizontu předpokládat jejich neměnnost. Svou vinu na tom nese i několik ne příliš populárních událostí provázejících kosovskou vnitropolitickou scénu. Ale tím hlavním faktorem je změna zaměření Velké Británie v rámci Evropy a s tím spojený odchod z Evropské unie a budování vazeb na světové ekonomiky (Ker-Lindsay 2017: 14–16).

⁹ viz příloha č. 1

7.1.2 Spojené státy americké

USA patří ke státům, které nezávislost Kosova uznaly téměř okamžitě po jeho vyhlášení. Kdyby jednaly opačným způsobem, jímž by neuznaly nezávislost státu podporující demokracii a s ní spojené hodnoty, které se Kosovo zavázalo vyznávat, bylo by to v rozporu s americkými morálními zásadami (The American Journal of International Law 2008: 638).

K vyhlášení kosovské nezávislosti se vyjádřil tehdejší americký prezident George Bush. Ve svém psaném prohlášení gratuloval Kosovu k zásadním kroku směrem k národnímu a demokratickému vývoji. Zároveň vyjádřil stanovisko uznávající kosovskou státnost a nabídku k navázání vzájemným přátelských vztahů. Také podpořil Kosovo ve vyznávání demokratických hodnot a vytváření státních institucí, které budou dbát na dodržování rovnoprávnosti všech občanů tohoto multietnického státu. Zmínil také nutnost vývoje v souladu s Ahtisaariho plánem a plné spolupráce s mezinárodním společenstvím během doby určené pro mezinárodní dohled nad správou Kosova (The American Journal of International Law 2008: 639).

Ministryně zahraničních věcí Condolezza Rice zdůraznila odlišnost historického vývoje Kosova, podle něhož by Kosovo nemělo být příkladem pro secesi v dalších multietnických státech. Toto stanovisko se opírá především o fakt, že v minulosti byly prováděny násilné kroky ze strany srbské vlády proti albánské menšině. Srbská správa tak musela být mezinárodním společenstvím prostřednictvím NATO suspendována a nahrazena mezinárodním dohledem v čele s OSN. Během tohoto období došlo v Kosovu k významným změnám v oblasti vytváření vlastních státních institucí a aplikace Ahtisaariho plánu, plně podporovaného USA, který měl kosovské Albánce dovést k vytvoření samostatného státu. Toto opatření bylo zároveň jedinou možností uklidnění nepokojů na území Kosova a zajištění jeho stability. Dále zde zmiňuje souvislosti s rozpadem Jugoslávie a prováděnými etnickými čistkami kosovského obyvatelstva, které Kosovu dávají plné právo na osamostatnění a podmiňují

nemožnost aplikace tohoto příkladu na jiném území (The American Journal of International Law 2008: 639–640).

7.1.3 Německo

Vliv Německa, jakožto regionálního aktéra, v poslední době stoupá. Vzhledem k poklesu zájmu o evropské záležitosti ze strany USA a Velké Británie, připravující se na odchod z Evropské unie, přebírá Německo klíčovou úlohu v korigování vztahů mezi Kosovem a Srbskem a jejich přípravě ke vstupu do Evropské unie. Německo je zároveň velkým podporovatelem integrace zemí Balkánu, která má podle něj zajistit stabilitu v regionu. Aktivně podporuje srbsko-kosovskou normalizaci a snaží se přesvědčit pětici členských států EU, které Kosovo neuznávají, aby před ním nezavíraly bránu do Evropy (Himmrich 2017: 17).

Německá účast na Balkáně započala už během 90. let. Rozhodnutí participovat na zásahu NATO nepovažují za správné, ale jsou velkými podporovateli mise KFOR. Zároveň kritizovali Ahtisaariho plán za to, že nespolupracoval se srbskou vládou. Roku 2011 bylo Německo jedinou zemí, která požadovala demontáž srbských struktur v severní části Kosova. Podmínka normalizace vztahů mezi Kosovem a Srbskem, pokud chtějí vstoupit do EU, byla stanovena na návrh německých poslanců (Himmrich 2017: 17–18).

V současnosti se Německo považuje za největšího podporovatele kosovské státnosti, snaží se aktivně mobilizovat mezinárodní podporu, podpořit přijímání Kosova do mezinárodních organizací a přesvědčit země v uzavírání bilaterálních dohod. Zvláště lobuje u těch zemí, které dosud nezaujaly jasné stanovisko, nebo u těch, které nejsou ve svém postoji tak zatvrzelé (Himmrich 2017: 17–19).

7.1.4 Česká republika

Česká vláda se shodla na uznání Kosova během května roku 2008. S tímto rozhodnutím ale nesouhlasil prezident Václav Klaus a odmítl jmenovat do funkce

českého velvyslance pro Kosovo. Diplomatické styky se však oběma zemím podařilo navázat, i když trochu jiným způsobem. Ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg v této otázce zastával jiný názor než prezident a českou kancelář pro misi UNMIK v Prištině přetransformoval v Ambasadu České republiky (Dopita 2017: 21).

Rozhodování, zda uznat či neuznat nezávislé Kosovo, se napříč politickým spektrem stalo soubojem dvou táborů. Ten první, v čele s Karlem Schwarzenbergem byl pro uznání Kosova a skládal se z pro-západně orientovaných osobností. Druhý tábor vedený prezidentem Václavem Klausem a dalšími osobnostmi, mezi které například patřil i Jan Kavan, byl pro-srbský. Důvodem uznání Kosova Českou republikou nebylo ani tak zajištění stability na Balkáně, ale spíše dodržení jednotného postoje se západními partnery (Dopita 2017: 22–23).

V současné době, v důsledku znovuzvolení prezidenta Miloše Zemana, se bilaterální vztahy mezi Prahou a Prištinou zhoršují. Miloš Zeman je známý svou pro-ruskou orientací a odmítavým postojem ke kosovské nezávislosti. Stejně jako Václav Klaus, tak i Miloš Zeman odmítl jmenovat velvyslance pro Kosovo, zpochybnil nárok na samostatnost a Kosovo přirovnal ke Krymu. Zeman, stejně jako jeho předchůdce Václav Havel, byl podporovatelem intervence NATO, ačkoli se uskutečnila pouhých 12 dnů po vstupu České republiky do této organizace (Fazliu 2018).

7.2 Státy neuznávající nezávislost Kosova

Státy ohledně legitimacy kosovské státnosti zastávají různé postoje, nicméně názory jejich odpůrců se v jádru podobají. Tato stanoviska lze rozdělit do čtyř kategorií. Státy, které se řadí do první kategorie, zastávají pohled na secesi, neboli způsob, jakým se Kosovo oddělilo od Srbska, jako na nebezpečný a nelegální akt. Soudobé dění v Kurdistánu a Katalánsku jen přispělo k utvrzení tohoto názoru. Mezi dalšími odpůrci uznání, jako jsou Rusko a Írán, přetrvává ideologicky zaměřený dojem, že Kosovo je jakýmsi západním konstruktem. Další skupina států

čeká s uznáním až do doby, kdy dojde k urovnání sporů mezi Kosovem a Srbskem. Do poslední kategorie spadají státy, jejichž vlastní politika je nestálá a o Kosovu mají jen velmi malé povědomí. Není to tak, že by tím chtěli zpochybňovat kosovskou státnost, jen řešení tohoto problému není jejich prioritou (Ker-Lindsay 2017: 14).

7.2.1 Srbsko

Ještě před oficiálním vyhlášením kosovské nezávislosti přijalo Srbsko 14. února 2008 vyhlášku, že Kosovo je integrální součástí Srbska. Den po vyhlášení Deklarace nezávislosti prohlásilo srbské Národní shromáždění kosovskou nezávislost za neplatnou a činnost kosovských samosprávných orgánů za nelegální. Potvrdilo, že všichni občané autonomní oblasti Kosova jsou rovnocennými občany Srbska a požadovalo mezinárodní respekt suverenity a územní celistvosti Srbska (Vidmar 2009: 832–833).

Přesto však anulování činnosti kosovských orgánů nemohlo nabýt právního účinku, neboť to přesahuje srbské pravomoci nad Kosovem. Srbsko tak považuje odtržení Kosova za nelegální akt a odkazuje na porušení opatření rezoluce Rady bezpečnosti 1244 z roku 1999, která potvrzuje územní svrchovanost Srbska (Vidmar 2009: 833-834). Bělehradská vláda nadále nezávislost Kosova odmítá a stanovuje, že se tento problém musí vyřešit dialogem obou stran. Zároveň považuje za porušení mezinárodního práva i jednání těch států, které ke kosovské nezávislosti zaujaly kladné stanovisko. Srbsko dále poukazuje na možný dominový efekt, který by mohlo uznání kosovské nezávislosti vyvolat (ČT24 2010).

7.2.2 Rusko

Rusko, které je stálým členem Rady bezpečnosti obratem podpořilo srbské stanovisko. Uvedlo, že vyhlášení nezávislosti Kosova je porušením norem stanovených mezinárodním právem. Dále prohlásilo, že nadále respektuje

Republiku Srbsko v rámci mezinárodních hranic a že kosovské jednání je nezákonné a otevřeně porušuje jak srbskou suverenitu, tak i zásady mezinárodního společenství (Vidmar 2009: 834).

Člen zahraničního výboru Leonid Kalašnikov navíc považuje schválení legality vyhlášení kosovské nezávislosti Mezinárodním soudním dvorem za příklad existence dvojích standardů. Svým tvrzením poukazuje na skutečnost, že mezinárodní společenství odmítlo uznat nezávislost Abcházie a Jižní Osetie, států, jež se odtrhly po kavkazské válce mezi Ruskem a Gruzii a jejich vyhlášení proběhlo za ruské podpory (ČT24 2010).

7.2.3 Španělsko

Španělská vláda na jednostranné vyhlášení Kosova reagovala téměř okamžitě. Den po tom, kdy byla kosovskou vládou uvedena deklarace nezávislosti v platnost, vyjádřil španělský ministr zahraničních věcí Miguel Angel Moratinos na setkání ministrů zahraničí ze všech členských států Evropské unie v Bruselu důrazný nesouhlas. Navzdory dříve často probíhajícím neshodám týkajících se politických rozhodnutí uvnitř španělské vlády, v řešení této otázky proběhl konsenzus. Kosovská vláda tak nejen nebyla uznána, ale rovněž jí ze strany Španělska je i aktivně blokován přístup do mezinárodních organizací (Fazliu 2016 b).

Vláda své stanovisko zdůvodnila tím, že uznání Kosova je rozporu s mezinárodním právem a mohlo by narušit stabilitu regionu. Současně také stáhla své vojáky z mise KFOR. Uvedla, že s nezávislostí Kosova bude souhlasit jen v případě, že dojde k vzájemnému usmíření mezi Kosovem a Srbskem, či k vydání rezoluce Radou bezpečnosti OSN. Hlavní příčina tohoto postoje však spočívá v decentralizovaném rozdělení moci Španělska. Autonomní postavení regionů Katalánska a Baskicka v rámci království a jejich separatistické tendence vyvolávají v centrální vládě strach z domino efektu. Uznání samostatného Kosova by mohlo jen podnítit vzrůstající požadavky na nezávislost v těchto částech Španělska (Fazliu 2016 b).

Baskicko bylo ještě v nedávné době vedeno separatistickou organizací ETA s cílem vyhlásit jednostrannou nezávislost. V současnosti je zde situace mírnější, naopak v Katalánsku, jak ukazují výsledky referenda, se požadavky na oddělení jen zvyšují. Přestože původní tvrzení, že nezávislost Kosova je protiprávní, bylo Mezinárodním soudem vyvráceno, španělská vláda se k této otázce dále nevyjádřila a zachovala neměnný postoj z důvodu obav o dopad na vlastní vypjatou vnitropolitickou situaci. Dalším faktorem neuznání může být také nedostatek geopolitického zájmu Španělska v oblasti, jelikož jeho ekonomické aktivity jsou spojeny především s bývalými koloniemi v jižní Americe. V blízké době tak nelze očekávat v tomto rozhodnutí nějaký posun (Fazliu 2016 b).

7.2.4 Řecko

Řecko je dalším z evropských států, které odmítly Kosovo uznat, přestože ve srovnání s ostatními odpůrci má v oblasti západního Balkánu největší ekonomické a politické zájmy a zachovává si dobré vztahy s Albánií. Počátkem 90. let Řecko uplatňovalo politiku s náznaky proti-západního sentimentu. Dostalo se do sporu se všemi svými sousedy a jediný, s kým mohlo navázat přátelské styky, byl Miloševićův režim v Srbsku. Po kosovské válce se Řecko přihlásilo s vizí integrace Balkánu do EU (Armakolas 2017: 29).

Svůj odmítavý postoj vůči kosovské nezávislosti zdůvodňuje tím, že jeho jednostranné oddělení porušuje mezinárodní právo, územní celistvost a stabilitu. Co však Řecko oficiálně neprohlásilo je, že dalším důvodem tohoto postoje jsou obavy, že uznání Kosova negativně ovlivní politický vývoj na Kypru. Zároveň ale uvedl, že bude plně respektovat jakýkoli status pro Kosovo dohodnutý mezi Bělehradem a Prištinou. Chování Řecka je však ve srovnání s jeho stanoviskem nejednoznačné a plné rozporů. Uznání Kosova nevyklučuje, naopak se snaží urychlit proces integrace na Balkáně. Na rozdíl od ostatních států, které Kosovo neuznávají, Řecko jako jediné udržuje v Prištině Styčný úřad vedený velvyslancem, účastní se formálních i neformálních schůzek, akceptuje kosovské

dokumenty a nebrání Kosovu ve vstupu do mezinárodních organizací (Armakolas 2017: 30–31).

7.2.5 Kypr

Během rozhodování o postoji ke kosovskému vyhlášení nezávislosti nastala na Kypru patová situace. Vzhledem k tomu, že je severní část ostrova poznamenána tureckou okupací, kterou Kypr označuje za „národní problém“, a silně ztotožňuje své hodnoty a směřování zahraniční politiky s mezinárodním právem, zaujal vůči kosovské nezávislosti odmítavý postoj. Stejně jako Řecko tvrdí, že o finálním statusu Kosova by mělo být rozhodnuto v rámci vzájemných dohod mezi Srbskem a Kosovem. Výsledek by měl být stvrzen rozhodnutím Rady bezpečnosti OSN (Ioannides 2017: 47).

Rozhodování Kypru je ovlivňováno i sympatiemi k srbskému obyvatelstvu, se kterým jsou si v mnoha oblastech včetně náboženství podobní. Navíc obě země mají mezi sebou výborné vztahy, Srbsko je ze svého regionu jedinou zemí, ve které si Kypr zřídil ambasádu. Navzdory postupnému uvolňování pozice Řecka vůči Kosovu, postoj Kypru zůstává stále zatvrzelý. V poslední době dochází v kyperské politice k mnohem větší orientaci na Rusko a tím i k odklonu od Evropské unie. Tento posun je zapříčiněn i vnímáním Ruska jakožto ochránitele Kypru v jeho „národním problému“ před tlakem mezinárodního společenství (Ioannides 2017: 48–50).

7.2.6 Rumunsko

Jednostranné vyhlášení Kosova vneslo do rumunského parlamentu značné znepokojení. Zanedlouho vydal deklaraci, která říkala, že nově vzniklá kosovská republika nebude Rumunskem uznávána, a že nastalá situace i přes podporu jiných států nemůže být přenesena na jiné oblasti a chápána jako precedent. Nejdříve argumentovalo porušením mezinárodního práva a ačkoli toto tvrzení bylo

Mezinárodním soudem vyvráceno, postoj Rumunska zůstal v této otázce neměnný (Fazliu 2016 a).

Důvodem rumunských obav je jeho vlastní vnitropolitická situace, podobně jako v případě Španělska. Kosovské uznání bylo mohlo podpořit separatistická hnutí na domácí půdě a zapříčinit jednání ze strany maďarských menšin žijících na území Transylvánie, které už dlouhou dobu požadují zisk autonomní správy. Dalšími důvody pro neuznání kosova, kromě starostí se sedmiprocentní maďarskou menšinou, jsou i dobré vztahy se Srbskem, především v rovině ekonomických vztahů. Srbsko je rumunským dobrým obchodním partnerem s vysokými transakčními ukazateli jak v importu, tak exportu zboží. Zároveň se ale diplomatickým stykům s Kosovem zcela nevyhýbá, využívá ho jako páku na vyjednávání se Srbskem v otázce práv pro rumunskou menšinu Vlachů žijících na srbském území. Na rozdíl od jiných států aktivně neblokuje kosovské pokusy o členství v mezinárodních organizacích a v oblasti jeho integrace zaujímá neutrální postoj (Fazliu 2016 a).

7.2.7 Slovensko

Posledním z pěti členských států EU, které se rozhodly Kosovo neuznávat, je Slovensko. Jeho rozhodnutí mnohem více než z geopolitiky vychází z vlastní historické zkušenosti. Když se stalo čerstvým členem EU a NATO, tak se v rozhodování povětšinou drželo konsenzu západních zemí, ale v době, kdy Kosovo vyhlásilo nezávislost, zaujalo vůči evropské politice pragmatičtější postoj a rozvíjelo bilaterální vztahy se Srbskem. Přes značnou nepopularitu intervence NATO v řadách slovenské veřejnosti, se slovenská vláda rozhodla mezinárodní aktivitu podpořit v ohledech na možné budoucí členství v této organizaci (Nič 2017: 35–37).

Na rozdíl od Kosova proběhlo slovenské odloučení od České republiky politickou dohodou mezi oběma státními představiteli za neexistence jakýchkoli územních či etnických sporů. Výsledkem vzniku současného Slovenska byla dohoda a ústavně řízené oddělení, což je v naprostém kontrastu s rozpadem

Jugoslávie a vyhlášením Kosova. Důvodem odmítavého postoje ke kosovské státnosti je, stejně jako u mnoha dalších, zvýšená obava v otázce odloučení etnických menšin a zachování státních hranic, kvůli existenci maďarských menšin na slovenském území (Nič 2017: 36).

8 Postavení Kosova v mezinárodním systému

8.1 Cíle Kosova

Budování vnější suverenity a rozšiřování zisku mezinárodního uznání je dodnes hlavním cílem Ministerstva zahraničních věcí Kosova. Zisk uznání v mezinárodním společenství je podle něj faktorem udržení stability v regionu, s ohledem na dosavadní uznání sousedními státy, vyjma Srbska. V zájmu Kosova je tak i nadále lobovat za své diplomatické zájmy za účelem posílení mezinárodního postavení, zejména mezi členskými státy OSN (MFA 2018).

V současné době, kdy Kosovo slaví již deset let od vyhlášení nezávislosti, se podařilo navázat diplomatické vztahy se 114 zeměmi po celém světě, přičemž původním cílem byl zisk alespoň stovky uznání. V procesu získávání dalšího uznání by se Kosovo chtělo zaměřit především na vlivné evropské mocnosti (MFA 2018). Díky intenzivnímu lobování už od počátku jednostranného vyhlášení nezávislosti, za kterým také stály silní partneři jako USA a Velká Británie, se Kosovu podařilo získat 53 uznání již v prvním roce působení. O rok později už to bylo pouhých 11 uznání, ale zároveň velmi významných, vzhledem k tomu, že se týkalo některých sousedních zemí (Demjaha 2017: 55–56).

Další cíle kosovské vlády se týkají budování udržitelného míru prostřednictvím normalizace vztahů a vzájemného uznání se Srbskem. Vzhledem k okolnostem, za jakých Kosovo vzniklo, chce za spolupráce s mezinárodním společenstvím prosazovat politiky týkající se témat podpory občanské a multietnické společnosti. Ve svém zaměření reflektuje především výjimečné politické a ekonomické proměny, které Kosovo provázely od počátků svého působení na mezinárodní scéně (MFA 2018).

8.2 Členství v mezinárodních organizacích

Pro možnost vstupu do většiny mezinárodních organizací a schopnost využít své členství k vlastnímu ekonomickému či politickému profitu je zapotřebí získat co nejširšího mezinárodního uznání. Platí to tak vzhledem k tomu, že v mezinárodních organizacích bývá často uplatňován princip rovnosti, a stát tak v rámci hlasování má stejnou váhu hlasu jako ostatní, bez ohledu na to, zdali je jeho ekonomická a politická situace srovnatelná s ostatními, či nikoli. V současné době je Kosovo členem Mezinárodního měnového fondu, Světové banky, Mezinárodního olympijského výboru, Středoevropské zóny volného obchodu a dalších menších mezinárodních organizací.

Z těchto důvodů je v nejbližší době pro Kosovo téměř nemožné vstoupit do organizací typu OSN. Ale existují i organizace, které nabízí možnost členství a hlasovacího práva na základě výše členského příspěvku. Tato pravidla otevírají Kosovu cestu k možnosti prosazení se alespoň v mezinárodních organizacích typu Světové banky, nebo Mezinárodního měnového fondu.

Členství v OSN by bylo pro Kosovo klíčové, v první řadě by získalo status suverénního státu, který je součástí rozhodovacího procesu o světové politice na té nejvyšší úrovni, a za druhé by se stalo součástí systému kolektivní bezpečnosti, který by mu zaručil zachování územní celistvosti. Jediná kritéria, která jsou pro vstup požadována, je být mírumilovným státem a být schopný plnit závazky uvedené v Chartě. I kdyby Kosovo prokázalo schopnost plnit výše uvedená kritéria, je jeho naděje na členství v OSN ve vzdálené budoucnosti. Překážkou kosovského členství je totiž ruské právo veta během hlasování o přijímání nových členů, z čehož lze usoudit, že pokud se Kosovu nepodaří změnit zádumčivý postoj Ruska vůči svému statusu, šance na členství jsou mizivé.

Participace v NATO je jedním z dalších cílů Kosova, jehož uskutečnění by ho vyneslo na lepší postavení v mezinárodním prostředí. Tato organizace je založena na přijímání členů vyznávajících mírumilovné a demokratické hodnoty, s čímž by Kosovo nemělo problém, jelikož vzniklo jako demokratický stát. Omezením ve vstupu je pro něj však existence stále se vyskytujících nepokojů

mezi etnickými skupinami na území Kosova a také výskyt států mezi členy, které ho stále odmítají uznat a blokují tak jeho členství.

Další možností Kosova by mohlo být členství v Evropské unii. Znamenalo by to pro něj důležitou finanční i politickou podporu a začlenění se do evropské komunity. O členství v Evropské unii má zájem i Srbsko, které tvrdí, že v případě jeho přijetí nebude bránit v členství Kosova, což by mohlo být prvním krokem k vzájemnému usmíření.¹⁰ Přístup Kosova je ale komplikován složitými požadavky na sjednocení se s evropským řádem, které Kosovo musí pro své přijetí splnit.

Během roku 2018 má být Evropskou unií představena agenda pro přístup nových členů. Strategie by se měla týkat zemí západního Balkánu, respektive „Balkánské šestky“, která by mohla v nejlepším případě získat plné členství. Plán předpokládá budoucí rozšíření unie o Srbsko, Makedonii, Albánii, Černou Horu, Bosnu a Hercegovinu a Kosovo. Jasný harmonogram je prozatím stanoven pouze pro Srbsko a Černou Horu, zbylé země, včetně Kosova, by měly více pokročit ve splňování kritérií. Konkrétně pro Kosovo zatím není stanoven žádný termín zahájení přístupových jednání. Podle strategie pro Kosovo by mělo v nejbližší době dojít k úplné normalizaci vztahů mezi ním a Srbskem a tím i de facto vzájemnému uznání (Rashiti 2018).

Pozice Kosova v otázce vstupu do mezinárodních organizací je komplikována ze strany států neuznávajících jeho nezávislost. Některé z těchto států se snaží nadále zabraňovat jeho členství. Jedním z příkladů je Španělsko, které se spolu s dalšími v roce 2015 postavilo proti kosovskému členství v UNESCO, kdy během vyhodnocování žádosti o členství požádalo ostatní státy o respektování zásady územní celistvosti, členství zamítnuto kvůli pouhým třem hlasům, které rozhodly v neprospěch (Fazliu 2016 b).

¹⁰ tento fakt je zanesen v Bruselské dohodě mezi Srbskem a Kosovem z roku 2013, která znamenala přelom v normalizaci vzájemných vztahů

Dalším příkladem je odmítnutí španělského víza kosovským ženám v roce 2016, které se měly zúčastnit kongresu Mezinárodní asociace ženské policie v Barceloně. „Kosované, kteří zůstávají jedinými občany západního Balkánu vyloučenými z liberalizace vízového režimu v schengenském prostoru, jsou omezeni v cestování na španělské území, a to i v případě, že jim bylo uděleno vízum, se kterým cestují do zbytku oblastí společné vízové politiky“ (Fazliu 2016 b).

9 Závěr

Letošní rok je pro Kosovo příznačný tím, že oslavilo deset let od svého vzniku. Ve svém vývoji dokázalo překonat náročné překážky, ukončit válčení a přejít k demokracii. Přesto však díky mnohým aktérům zastává v mezinárodním systému specifické postavení, u kterého nelze jednoznačně určit, zda se jedná o suverénní stát.

Cílem této práce bylo na základě analýzy postavení Kosova v mezinárodním systému zjistit, čím je charakteristická či diskutabilní jeho vnější suverenita. K tomuto výsledku mi mělo dopomoci několik výzkumných otázek, které jsem si v úvodu stanovila.

Určitou kulturní integritu Kosova lze pozorovat již v dobách starověku. Kosovští Albánci se pokládají za potomky původního obyvatelstva ilyrského etnika, kdežto početnější Srby vidí jako přistěhovalce. Vývoj těchto oblastí probíhal odlišně i v době osmanské nadvlády, během které většina kosovského obyvatelstva přijala za své náboženství islám. Kulturní rozdíly mezi Srby a kosovskými Albánci jsou poměrně jasné a jejich nucené soužití provázelo mnoho vzájemných sporů.

Za vlády srbského prezidenta Slobodana Miloševiče zažilo Kosovo ohromné represe ze strany politického režimu, které jen umocnilo nadcházející požadavky na nezávislost. Masivní nepokoje, v jejichž pozadí probíhalo vytváření paralelních struktur kosovských státních institucí a zásahy mezinárodního společenství, včetně aplikace Ahtisaariho plánu, jen směřovaly k jednostrannému vyhlášení Kosova.

Ke kosovské nezávislosti zaujalo mezinárodní společenství různé postoje. Některé vyslovily podporu, jiné naopak nesouhlas a několik dalších se dodnes nevyjádřilo vůbec, nebo nemá jasný postoj. Obecně lze říci že důvodem mnohých uznání je účast na postkonfliktní rekonstrukci, která de facto odstavila srbskou svrchovanost nad územím Kosova a postupně ho připravila na budoucí zisk nezávislosti. Mezi takovéto státy patří většina západních zemí, primárně USA,

Velká Británie, Francie a Německo. Své rozhodnutí opírají o fakt, že vytvoření nezávislého Kosova je nezbytným krokem pro udržení stability na Balkáně. Navíc jsou tyto země velkými podporovateli západních demokratických hodnot, které se Kosovo zavázalo dodržovat a bylo by proti jejich vlastním morálním zásadám zabránit vzniku nové demokracie.

Některé státy v tomto případě zastávají opačná stanoviska. Téměř mezi všemi odpůrci původně převládal názor, že jednostranné vyhlášení Kosova je porušením územní integrity Srbska a jeho uznání v rozporu s mezinárodním právem. Ačkoli toto tvrzení bylo vyvráceno rozhodnutím Mezinárodního soudního dvora, stále existují státy, které mají jiný pohled. Největším odpůrcem je v tomto případě Srbsko, které s kosovskou secesí nesouhlasí a nadále tuto oblast považuje za součást svého území. Díky vzájemným vztahům se v tomto ohledu těší podpoře Ruska, které je schopné svým postavením úspěšně blokovat kosovské žádosti o účast v mezinárodních organizacích.

Státy nesouhlasící s kosovskou nezávislostí oficiálně disponují různými argumenty, nicméně příčiny těchto stanovisek se v základu podobají. Buďto za tím stojí geopolitický zájem a vztahy se Srbskem, popřípadě s Ruskou federací, nebo je vznik kosovského státu zdrojem obav. Tyto obavy pramení z vlastní vnitropolitické situace, v čemž se mohou shodnout minimálně čtyři státy z pěti členů Evropské unie, které Kosovo neuznaly. Ačkoli bylo mnohokrát veřejně proneseno, že Kosovo je případ „sui generis“ a nelze ho brát jako precedent pro další vyhlášení nových států etnickými menšinami, pro některé státy by uznání Kosova znamenalo eskalaci nepokojů na domácím území. V dalších případech neuznávání je možná i sympatie se srbským obyvatelstvem, vzhledem ke společnému slovanskému původu, stejnému náboženskému vyznání a dalším kulturním prvkům.

Přestože jsou mezi odpůrci kosovské státnosti i významní aktéři, kteří značně znevýhodňují pozici Kosova při vstupu do mezinárodních organizací, stále ho to neodrazuje ve snaze o lepší postavení v mezinárodním prostředí. V současné době se připravuje k možnému budoucímu vstupu do Evropské unie, který, pokud se mu podaří splnit všechny podmínky k přijetí, by pro Kosovo znamenal nejen

krok k výraznému zlepšení vztahů se Srbskem, který by se podobal vzájemnému uznání, ale také by napomohl k získání uznání od dalších států. Problémem politiky Kosova však je, že se mermomocí snaží získávat další a další uznání, místo toho, aby budovala hlubší diplomatické vazby mezi státy, které Kosovo již uznaly.

Za předpokladu, že mezinárodní uznání je pro stát významným aktem, který předurčuje jeho schopnost prosadit se v mezinárodním prostředí, zůstává vnější suverenita Kosova nadále diskutabilní. Ačkoli Kosovo postrádá široké mezinárodní uznání, které omezuje plnohodnotné fungování státu, podařilo se mu získat členství již v několika významnějších mezinárodních organizacích. Některé organizace však mimo jiné požadují široké uznání členských států, což znemožňuje vstup Kosova například do OSN.

Problémem při získávání mezinárodního uznání je i nestabilní vnitropolitická a bezpečnostní situace. Obchod s drogami, šedá ekonomika a střídání vlád je důvodem mnohých států, proč nevyslovit své uznání. Tato skutečnost má i vliv na nedostatečný zájem zahraničních investorů začít na území Kosova v podnikání. K postupné stabilizaci by mohlo dojít díky možnosti budoucího vstupu do Evropské unie, kterému předchází postupné zapojování se do evropských struktur a kompatibilita s právním řádem a normami západních zemí (Hlaváčková 2014: 142).

Vnější suverenita Kosova tak závisí nejen na přesvědčení států, které zastávají odmítavý názor vůči jeho státnosti, ale i na kvalitě vztahů s těmi ostatními. Budoucím řešením této problematiky by mohl být jednoznačně vstup do Evropské unie.

10 Seznam zdrojů

Armakolas, Ioannis (2017). Greece. In: Ker-Lindsay, James – Armakolas, Ioannis (eds.), *Lack of Engagement?* (Pristina: KFOS), s. 29–33.

Baar, Vladimír–Houdková, Zuzana–Želinský, Michal (2010). Problematika mezinárodně-právního uznání států existujících de facto. In: *Geografie pro život ve 21. století: Sborník příspěvků z XXII. sjezdu České geografické společnosti pořádaného Ostravskou univerzitou v Ostravě 31. srpna - 3. září 2010* (Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě), s. 825.

Bílková, Veronika (2015). Území státu v mezinárodním právu. In: Šturma, Pavel (eds.), *Mezinárodní právo a státní území* (Praha: UK v Praze, Právnická fakulta), s. 9 – 23.

Bluntschli, Johann. K. (2000). *The Theory of the State* (Kitchener: Batoche Books), s. 202–203.

Brahm, Eric (2004). Sovereignty. *Beyond Intractability*. [nedatováno] (<https://www.beyondintractability.org/essay/sovereignty>, 3. 4. 2018).

Caplan, Richard (2005). *Europe and the Recognition of New States in Yugoslavia* (New York: Cambridge University Press), s. 143.

ČT24 (2010). *Haag rozhodl: Kosovo zůstává samostatné*. 22. 7. 2010 (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1327968-haag-rozhodl-kosovo-zustava-samostatne>, 5. 4. 2018).

Demjaha, Agon (2017). Kosovar Diplomacy After Independence. In: Ker-Lindsay, James – Armakolas, Ioannis (eds.), *Lack of Engagement?* (Pristina: KFOS), s. 55–59.

Dopita, Tomáš (2017). The Czech Republic. In: Ker-Lindsay, James – Armakolas, Ioannis (eds.), *Lack of Engagement?* (Pristina: KFOS), s. 21–24.

Fazliu, Eraldin (2016 a). Recognition denied: Romania. *K2.0*. 7. 11. 2016 (<http://kosovotwopointzero.com/en/recognition-denied-romania/>, 21. 4. 2018).

Fazliu, Eraldin (2016 b). Recognition denied: Spain. *K2.0*. 7. 11. 2016 (<http://kosovotwopointzero.com/en/recognition-denied-spain/>, 20. 4. 2018).

Fazliu, Eraldin (2018). Miloš Zeman's election victory in Czech Republic could spell bad news for Kosovo. *K2.0*. 30. 1. 2018 (<http://kosovotwopointzero.com/en/milos-zemans-election-victory-czech-republic-spell-bad-news-kosovo/>, 22. 4. 2018).

Girgle, Patrik (2006). *Kosovo* (Praha: Libri), s. 9–77.

Himmrich, Julia (2017). Germany. In: Ker-Lindsay, James – Armakolas, Ioannis (eds.), *Lack of Engagement?* (Pristina: KFOS), s. 17–20.

Hladký, Ladislav – Šesták, Miroslav (1998). Jihoslované pod nadvládou Osmanů, Habsburků a Benátek. In: Šesták, Miroslav (eds.), *Dějiny jihoslovanských zemí* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny), s. 111–177.

Hladký, Ladislav (1998). Střed a jih Balkánu na cestě k úplnému osvobození. In: Šesták, Miroslav (eds.), *Dějiny jihoslovanských zemí* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny), s. 277–384.

Hlaváčková, Hana (2014). Kosovo. In: Bauerová, Helena (eds.), *Politika rozšiřování zemí Západního Balkánu* (Praha: Metropolitan University Press), s. 123–142.

Holländer, Pavel (2012). *Základy všeobecné státovědy* (Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o.), s. 110 – 114.

Ilsa.org (nedatováno). *Montevideo Convention on the Rights and Duties of States* (<https://www.ilsa.org/jessup/jessup15/Montevideo%20Convention.pdf>, 25.02.2018).

Ioannides, Isabelle (2017). Cyprus. In: Ker-Lindsay, James – Armakolas, Ioannis (eds.), *Lack of Engagement?* (Pristina: KFOS), s. 47–50.

Kandalec, Pavel (2011). Stát Kosovo a jeho občané. *MZV ČR*. [nedatováno] (<http://www.mvcr.cz/clanek/stat-kosovo-a-jeho-obcane.aspx>, 2. 4. 2018), s. 454–455.

Ker-Lindsay, James (2017). The United Kingdom. In: Ker-Lindsay, James – Armakolas, Ioannis (eds.), *Lack of Engagement?* (Pristina: KFOS), s. 13–16.

Kosovo Thanks You (2018). *Kosovo Thanks You* (<http://www.kosovothanksyou.com/>, 21. 4. 2018).

Königová, Lucie (2001). Teorie státní suverenity a praxe intervence. *Mezinárodní vztahy*, 3(2001), s. 41.

Krasner, Stephen (1999). *Sovereignty* (New Jersey: Princetown University Press), s. 9–18.

Kristensen, Rasmus Abildgaard (2006). Administering membership of international society: the role and function of UNMIK. In: Knudsen, Tonny Brems – Laustsen, Carsten Bagge (eds.), *Kosovo between War and Peace* (Oxon: Routledge), s. 135–155.

Kuvendikosoves.org (2007). *Comprehensive Proposal for the Kosovo Status Settlement*

(<https://www.kuvendikosoves.org/common/docs/Comprehensive%20Proposal%200.pdf>, 2. 4. 2018).

Nič, Milan (2017). Slovakia. In: Ker-Lindsay, James – Armakolas, Ioannis (eds.), *Lack of Engagement?* (Pristina: KFOS), s. 35–39.

OSN (2015). *Charta OSN* (www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf, 22.02 2018).

Pelikán, Jan (1998). Rozklad komunistické federace. In: Šesták, Miroslav (eds.), *Dějiny jihoslovanských zemí* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny), s. 558–582.

Perritt, Henry (2009). *The Road to Independence for Kosovo* (New York: Cambridge University Press), s. 157–160.

Peterson, M. J. (1997). *Recognition of Governments* (Ipswich: The Ipswich Book Company), s. 87–92.

Rashiti, Naim (2018). Kosovo on the bench in EU enlargement strategy for the Western Balkans. *K2.0*. 30. 1. 2018 (<http://kosovotwopointzero.com/en/kosovo-bench-eu-enlargement-strategy-western-balkans/>, 20. 4 2018).

Riegel, Martin (2012). Mezinárodně neuznané státy: typologie, mýty a realita. *Mezinárodní politika*. 25. 4. 2012 (<http://www.iir.cz/article/mezinarodne-neuznane-staty-typologie-myty-a-realita>, 26. 2. 2018).

Scheu, Harald Christian (2008). Vznik nového státu a jeho uznání v mezinárodním právu. *Mezinárodní politika*, 4(2008), s. 4–6.

Sterio, Milena (2013). *The Right to Self-determination Under International Law: "Selfistans," Secession, and the Rule of the Great Powers* (New York: Routledge), s. 48–120.

Šanc, David (2008). Kosovo 1999–2008: Experimentální prostor mezinárodního společenství. In: Cabada, Ladislav (eds.), *Nové demokracie střední a východní Evropy* (Praha: Nakladatelství Oeconomica), s. 359–378.

Šturma, Pavel (2015). Územní změny a sukcese v mezinárodním právu. In: Šturma, Pavel (eds.), *Mezinárodní právo a státní území* (Praha: UK v Praze, Právnická fakulta), s. 37.

The American Journal of International Law (2008). United States recognized Kosovo as an Independent State. *The American Journal of International Law* 102 (3), s. 630–640.

Trávníčková, Zuzana (2012). O státnosti a uznání státu v mezinárodním právu. *Mezinárodní politika*. 25. 4. 2012 (<http://www.iir.cz/article/o-statnosti-a-uznani-statu-v-mezinarodnim-pravu>, 4. 4. 2018).

Vidmar, Jure (2009). International Legal Responses to Kosovo's Declaration of Independence. *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 42(2009), s. 832–834.

Visoka, Gezim (2018). *Becoming Kosovo: Independence, legitimacy, future.* K2.0. 16. 2. 2018 (<http://kosovotwopointzero.com/en/becoming-kosovo-independence-legitimacy-future/>, 20. 4. 2018).

Veselý, Zdeněk (2001). *Světová politika 20. století v dokumentech (1945 - 1990).* (Praha: Vysoká škola ekonomická), s. 421 - 425.

Summary

The main goal of this bachelor thesis was to analyze the position of Kosovo in the international system to find out in which way is its external sovereignty characteristic or debatable. To the independence of Kosovo, the international community has taken a different stance. Some states have expressed support and others have opposed. This bachelor thesis examines attitudes of international community towards Kosovo independence and seeks the reasons for their position. Generally, the reason for many recognition is the participation in post-conflict reconstruction, which de facto overthrew Serbian sovereignty over the territory of Kosovo and gradually prepared it for the future gain of independence. Such countries include most Western countries, primarily the United States, the United Kingdom, France and Germany. Their decisions are based on the fact that the creation of an independent Kosovo is a necessary step in maintaining stability in the Balkans. Moreover, these countries are great supporters of Western democratic values, which Kosovo has undertaken to abide by, and opposition of creation of a new democracy would be against their own moral principles. Some states in this case hold opposing views. Almost all of the opponents originally believed that the unilateral declaration of Kosovo is a violation of Serbia's territorial integrity and its recognition in violation of international law. But the causes of these opinions are basically similar. Behind this is geopolitical interest and relations with Serbia or the Russian Federation, or the origin of the Kosovo State is a source of concern. These concerns stem from internal political situation, to which at least four states from five of European Union members that have not been recognized Kosovo. Although it has been publicly stated many times that Kosovo is a "sui generis" case and can not be taken as a precedent for the further proclamation of new states by ethnic minorities, for some states the recognition of Kosovo would mean an escalation of domestic unrest.

Příloha č. 1

- **Costa Rica** 17th February 2008
- **United States** 18th February 2008
- **France** 18th February 2008
- **Afghanistan** 18th February 2008
- **Albania** 18th February 2008
- **Turkey** 18th February 2008
- **United Kingdom** 18th February 2008
- **Australia** 19th February 2008
- **Senegal** 19th February 2008
- **Germany** 20th February 2008
- **Latvia** 20th February 2008
- **Denmark** 21st February 2008
- **Estonia** 21st February 2008
- **Italy** 21st February 2008
- **Luxembourg** 21st February 2008
- **Peru** 22nd February 2008
- **Belgium** 24th February 2008
- **Poland** 26th February 2008
- **Switzerland** 27th February 2008
- **Austria** 27th February 2008
- **Ireland** 29th February 2008
- **Sweden** 4th March 2008
- **Netherlands** 4th March 2008
- **Iceland** 5th March 2008
- **Slovenia** 5th March 2008
- **Finland** 7th March 2008

- Japan 18th March 2008
- Canada 18th March 2008
- Monaco 19th March 2008
- Hungary 19th March 2008
- Croatia 19th March 2008
- Bulgaria 20th March 2008
- Liechtenstein 25th March 2008
- Korea, Rep. 28th March 2008
- Norway 28th March 2008
- Marshall Islands 17th April 2008
- Nauru 23rd April 2008
- Burkina Faso 24th April 2008
- Lithuania 6th May 2008
- San Marino 11th May 2008
- Czech Republic 21st May 2008
- Liberia 30th May 2008
- Sierra Leone 13th June 2008
- Colombia 6th August 2008
- Belize 7th August 2008
- Malta 21st August 2008
- Samoa 15th September 2008
- Portugal 7th October 2008
- Montenegro 9th October 2008
- Macedonia 9th October 2008
- United Arab Emirates 14th October 2008

- **Malaysia** 30th October 2008
- **Micronesia, Fed. Sts.** 5th December 2008
- **Panama** 16th January 2009
- **Maldives** 19th February 2009
- **Palau** 6th March 2009
- **Gambia, The** 7th April 2009
- **Saudi Arabia** 20th April 2009
- **Comoros** 14th May 2009
- **Bahrain** 19th May 2009
- **Jordan** 8th July 2009
- **Dominican Republic** 11th July 2009
- **New Zealand** 11th November 2009
- **Malawi** 16th December 2009
- **Mauritania** 12th January 2010
- **Swaziland** 12th April 2010
- **Vanuatu** 28th April 2010
- **Djibouti** 12th May 2010
- **Somalia** 19th May 2010
- **Honduras** 3rd September 2010
- **Kiribati** 21st October 2010
- **Tuvalu** 18th November 2010
- **Qatar** 4th January 2011
- **Guinea-Bissau** 14th January 2011
- **Oman** 4th February 2011
- **Andorra** 8th June 2011
- **Central African Republic** 22nd July 2011

- Niger 16th August 2011
- Guinea 16th August 2011
- Benin 18th August 2011
- St. Lucia 19th August 2011
- Nigeria 12th September 2011
- Gabon 15th September 2011
- Cote d'Ivoire 20th September 2011
- Kuwait 11th October 2011
- Ghana 26th January 2012
- Haiti 10th February 2012
- Uganda 17th February 2012
- Sao Tome and Principe 17th March 2012
- Brunei Darussalam 25th April 2012
- Chad 1st June 2012
- Papua New Guinea 28th October 2012
- Burundi 28th October 2012
- Timor-Leste 9th November 2012
- Fiji 22nd November 2012
- St. Kitts and Nevis 27th November 2012
- Dominica 11th December 2012
- Pakistan 24th December 2012
- Tanzania 30th May 2013
- Yemen, Rep. 12th June 2013
- Guyana 13th June 2013
- Egypt, Arab Rep. 27th June 2013
- Thailand 24th September 2013
- Grenada 25th September 2013

- **Libya** 25th September 2013
- **El Salvador** 4th October 2013
- **Tonga** 20th January 2014
- **Lesotho** 12th February 2014
- **Togo** 3rd July 2014
- **Mali** 3rd July 2014
- **Solomon Islands** 13th August 2014
- **Antigua and Barbuda** 20th May 2015
- **Suriname** 22nd July 2016
- **Singapore** 1st December 2016
- **Bangladesh** 27th February 2017
- **Madagascar** 25th November 2017
- **Barbados** 15th February 2018

(Zdroj: <http://www.kosovothanksyou.com/>)